

VIARA MALDJIEVA

**PRAKTYCZNA GRAMATYKA
JĘZYKA BUŁGARSKIEGO
DLA POLAKÓW**

WYDAWNICTWO NAUKOWE
UNIWERSYTETU MIKOŁAJA KOPERNIKA

Projekt okładki
TOMASZ JAROSZEWSKI

ISBN 978-83-231-3473-2

© Copyright by
Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
Toruń 2015

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIwersytetu MIKOŁAJA KOPERNIKA
ul. Gagarina 5, 87-100 Toruń, Polska
www.wydawnictwoumk.pl

DYSTRYBUCJA: ul. Mickiewicza 2/4, 87-100 Toruń
tel./fax +48 56 611 42 38
e-mail: books@umk.pl, www.kopernikanska.pl

Jest to zwięzły praktyczny opis gramatyki języka bułgarskiego, który jest pomyślany jako „wielowejsiowe” kompendium, w związku z czym formy wyrazów i zdań (A., B.) opisane są oddzielnie i niezależnie od ich funkcji (znaczenia – C.). Jednocześnie wszystkie partie opisu powiązane są systemem odsyłaczy, który pozwala na „wejście” według rodzaju poszukiwanej informacji i ewentualne przejście od jednej partii do drugiej (czyli poruszanie się zarówno w kierunku od formy do treści, jak i od treści do formy).

Dla lepszego ukazania ważniejszych różnic zjawiska gramatyczne języka bułgarskiego są zestawione ze zjawiskami języka polskiego.

SPIS TREŚCI

A. FORMY WYRAZÓW	9
I. Rzeczowniki	9
II. Przymiotniki	15
III. Liczebniki	18
1. Liczebniki główne do 1 do 10	18
2. Liczebniki główne od 11 do 19	20
3. Liczebniki główne od 20 wzwyż	20
4. Liczebniki porządkowe	22
5. Liczebniki ułamkowe	23
6. Liczebniki mnożne i wielokrotne	24
7. Rzeczowniki odliczebnikowe	24
IV. Zaimki	25
1. Zaimki osobowe	25
2. Zaimek zwrotny	27
3. Zaimki dzierżawcze	28
4. Zaimki wskazujące	31
5. Zaimki pytające	32
6. Zaimki względne	35
7. Zaimki nieokreślone	37
8. Zaimki przeczące	39
9. Zaimki uogólniające	41
V. Przysłówki	43
VI. Czasowniki	44
1. Czas teraźniejszy (<i>praesens</i>)	45
2. Czas przyszły (<i>futurum</i>)	48
3. Czas przeszły niedokonany (<i>imperfectum</i>)	49
4. Czas przeszły dokonany (<i>aoryst</i>)	51
5. Czas przeszły nieokreślony (<i>perfectum</i>)	52
6. Czas przeszły uprzedni (zaprzeczony) (<i>plusquamperfectum</i>)	55
7. Czas przeszły w przeszłości (<i>futurum praeteriti</i>)	56
8. Czas przyszły uprzedni (<i>futurum exactum, perfectum futuri</i>)	57
9. Czas przyszły uprzedni w przeszłości (<i>futurum exactum praeteriti</i>)	58

10. Tryb rozkazujący (<i>imperativus</i>)	60
11. Tryb warunkowy (<i>conditionalis</i>)	62
12. Tryb konkluzywny (<i>conclusivus</i>)	63
13. Tryb nieświadka (<i>imperceptivus</i>)	69
14. Strona bierna czasownika	75
15. Imiesłów przymiotnikowy czynny czasu teraźniejszego	77
16. Imiesłów przysłówkowy czasu teraźniejszego (imiesłów nieodmienny współczesny)	78
17. Rzeczownik odsłowny	79
18. Bezokolicznik	81
B. ZDANIA	83
I. Zdania pojedyncze	83
1. Grupa wyrazów z rodzajnikiem	83
2. Podwójne dopełnienie	84
3. Zdania lokatywne	85
4. Zdania bezosobowe	87
5. Zdania trzecioosobowe	89
6. Pytania o rozstrzygnięcie	91
7. Pytania o uzupełnienie	93
8. Synonimia zdań ze stroną czynną i ze stroną bierną	94
9. Bułgarskie odpowiedniki polskich grup imiennych	95
10. Zdania grzecznościowe	96
II. Zdania złożone	97
1. Tzw. <i>da</i> -konstrukcje	97
2. Tzw. zgoda czasów: formy czasu i aspekt czasowników w zdaniach podrzędnych	99
3. Systemy form czasownikowych w zdaniach złożonych w ramach tekstów narracyjnych	102
4. Transformacje: mowa niezależna ↔ mowa zależna	102
C. ZNACZENIE I UŻYCIĘ FORM WYRAZÓW I ZDAŃ	
I. Temporalność	107
1. Wyrażanie temporalności w języku bułgarskim. Znaczenie i funkcja form czasu	107

1.0. Treść kategorii temporalności	107
1.1. Czas teraźniejszy, <i>praesens</i> (сегашно време)	109
1.2. Czas przyszły, <i>futurum</i> (бъдеще време)	110
1.3. Czas przeszły niedokonany, <i>imperfectum</i> (минало несвършено време)	111
1.4. Czas przeszły dokonany, <i>aoryst</i> (минало свършено време)	112
1.5. Czas przyszły w przeszłości, <i>futurum praeteriti</i> (бъдеще време в миналото)	113
1.6. Czas przeszły nieokreślony, <i>perfectum</i> (минало неопределено време)	115
1.7. Czas przeszły uprzedni (zaprzyszły), <i>plusquamperfectum</i> (минало предварително време)	116
1.8. Czas przyszły uprzedni, <i>futurum exactum</i> (бъдеще предварително време)	118
1.9. Czas przyszły uprzedni w przeszłości, <i>futurum exactum praeteriti</i> (бъдеще предварително време в миналото)	119
2. Znaczenia form czasów bułgarskich zestawione według poszczególnych elementów temporalnych	120
3. Odpowiedniości między formami czasów rezultatywnych i nierezultatywnych	121
4. Systemy form czasownikowych w tekstach narracyjnych	121
5. Zdania złożone wyrażające relacje temporalne	124
6. Imiesłowy wyrażające relacje temporalne	125
II. Aspekt	127
III. Modalność	129
1. Imperatywność	129
2. Optatywność	130
3. Interrogatywność	133
4. Warunkowość	134
5. Hipotetyczność	137

6. Konkluzywność	138
7. Imperceptywność	138
IV. Określoność / nieokreśloność	140
D. WYMOWA	149
1. Głoski i litery	149
2. Charakterystyka głosek bułgarskich	149
3. Ważniejsze wymiany głosek	152
4. Akcent	154
5. Bułgarskie odpowiedniki niektórych głosek polskich ...	154
E. PISOWNIA	156
Pisownia polskich nazw własnych w języku bułgarskim	156
F. INTERPUNKCJA	160
SPIS TABEL W TEKŚCIE	166
TABELE	168